

ОЦІНКА РИЗИКІВ ВИНИКНЕННЯ ЕМЕРДЖЕНТНИХ ХВОРОБ В СВИНАРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ.

Напружена епізоотична ситуація щодо надзвичайно небезпечних контагіозних інфекційних хвороб свиней в Україні вимагає запровадження систем біозахисту свиного господарств. Проте, правила утримання свиней для особистих селянських (фермерських) господарств та для промислових комплексів з виробництва свинини залишаються в стадії розробки.

Керівництво крупних підприємств-виробників свинини усвідомлює можливі наслідки спалахів інфекційних хвороб, має певну зацікавленість в підтриманні епізоотичного благополуччя, тому, як правило, з розумінням відноситься до виконання рекомендацій науковців щодо додержання режиму підприємств закритого типу. Дрібні господарства не мають чи коштів, чи то мотивації запроваджувати заходи захисту від заносу збудників інфекційних хвороб, тому широка просвітницька робота повинна підготувати власників свиней до думки, що їм або доведеться дотримуватися певних правил утримання свиней, або припинити діяльність, яка створює загрозу епізоотичному та економічному стану країни.

Рівень біодоступності поголів'я свиней залежить від цілого ряду факторів, серед яких виділяють групу чинників, що сприяють занесенню збудників інфекційних хвороб на територію господарства, та групу чинників, що зумовлюють розповсюдження збудників серед поголів'я свиней в межах господарства. Всебічний аналіз наявності цих факторів в конкретному господарстві дозволить виявити критичні моменти, оцінити всі можливі ризики виникнення в ньому емерджентних хвороб, розробити рекомендації щодо заходів, які дозволять забезпечити управління ризиками для підтримання благополуччя свинарського господарства або прийняти рішення про його ліквідацію (табл.).

Таблиця

Схема опитування власників свиней для визначення ризиків.

Аналізований фактор ризику	відповідь	ступінь ризику
Навколишнє оточення		
Наявність неблагополучних пунктів в районі	так	високий
	ні	незначний
Розташування свиноферми поблизу автотраси, лісового масиву, де мешкають дикі свині	так	помірний або високий
	ні	незначний
Функціонування за принципом підприємства закритого типу		
Наявність огорожі: бетонний чи цегляний паркан, шільна сітка	так	незначний
	дерев'яна огорожа	так
відсутня чи несучільна огорожа	так	високий
На територію заборонений вхід стороннім особам	так	незначний
	ні	високий
Вхід робочих через санпропускник після перевдягання в спецодяг і спецвзуття	так	незначний
	ні	високий
Облаштований дезбар'єр при в'їзді або перевантажувальний майданчик для кормо возів	так	незначний
	ні	високий
Облаштовано рампу(трап) для відвантаження свиней без заїзду транспорту на територію	так	незначний
	ні	високий

Продовження таблиці

Аналізований фактор ризику	відповідь	ступінь ризику
Комлектування поголів'я власним ремонтним молодняком	так	незначний*
	ні	помірний
Закупівля племінного поголів'я лише в благополучних господарствах	так	незначний
	ні	високий
Карантинування новоприбулих тварин	так	незначний
	ні	високий
Чітка система обліку тварин (бирки, вищипи)	так	незначний
	ні	помірний
Кормова база з кормів власного виробництва	так	незначний
Корми придбані в інших господарствах	так	помірний
Використання харчових та боєнских відходів, ...за умови їх термічної обробки	так	високий
Застосування добавок і преміксів промислового виробництва	так	помірний
Наявність вигульних майданчиків ...за умови їх ретельної огорожі	так	незначний
Контакт з бродячими і дикими тваринами	так	високий
	ні	незначний
Наявність гризунів.	так	високий
Регулярна дератизація	так	незначний
Наявність комах (особливо гематофагів)	так	високий
Регулярна дезінсекція	так	незначний
Наявність на території місць перебування синантропної птиці	так	високий
	ні	незначний
Заборона працівникам тримати на особистому подвір'ї свиней.	так	незначний
	ні	високий
Заборона працівникам приносити на ферму продукти харчування.	так	незначний
	ні	високий
Запобігання циркуляції збудників серед свинопоголів'я		
Дотримання принципу «все зайнято-все порожньо» на всіх виробничих етапах	так	незначний
	частково	помірний
	ні	високий
Ретельне очищення та дезінфекція приміщень після звільнення	так	незначний
	ні	високий
Наявність дезкилимів (дез. ємностей) на вході до кожного приміщення	так	незначний
	ні	високий
Наявність кваліфікованих ветлікарів, що стежать за станом здоров'я свиней	так	незначний
	ні	високий
Регулярна превентивна діагностика та профілактична імунізація свиней проти інфекційних хвороб	так	незначний
	ні	високий
Розмежування «чистих» і «брудних» шляхів перевезення по території господарства	так	незначний
	ні	високий
Перегрупування свиней за вгодваністю без урахування вікових груп	так	високий
	ні	незначний
Є санітарна бойня та місця для утилізації біовідходів	так	незначний
	ні	високий

Примітка: * - враховуючи надзвичайну контагіозність транскордонних емерджентних хвороб та здатність їх збудників передаватися всіма шляхами, про відсутність ризику мова не йде.

Методика просвітницької роботи серед власників свиного господарств полягає на сьогоднішній день у розповсюдженні пам'яток по утриманню свиней, проведенню лекцій та семінарів для працівників свинарства.

Ми пропонуємо застосування інтерактивних засобів, як, наприклад, опитування за наведеною в таблиці схемою. Власники свиней, відповідаючи на питання, беруть таким чином участь у «внутрішньому аудиті» біобезпеки свого господарства та усвідомлюють ризики і виявляють ті критичні пункти, в яких ці ризики виникають.

Висновки:

Критеріями оцінки ризиків виникнення емерджентних хвороб свиней є наявність чи відсутність бар'єрів для потенційних можливостей занесення збудників інфекційних хвороб з інфікованими тваринами та забрудненими матеріалами на територію господарства, та чинників, що сприяють поширенню патогенів серед поголів'я свиней в господарстві.

Застосування опитування власників свиней за запропонованою схемою дозволить підвищити епізоотологічну обізнаність та свідомість виробників свинини в підтриманні благополучної епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб свиней.